

Undervisningsforløb:

Lokalhistoriske kildepakker – Valby og Sydhavnen (Boligforhold og levevilkår)

Kildemateriale: Erindring nr. 192 – Arrild Fenris (periode: 1920-1934), 1995

Uddrag af Arrild Fenris pensionisterindring fra 1995. Her fortæller han bl.a. om sin barndom og opvækst i Valby i første halvdel af 1900-tallet, hvor hygiejnen var noget anderledes end i dag.

Find den samlede erindring her: <https://kbharkiv.dk/permalink/post/18-20421>

KØBENHAVNS
STADSARKIV

Jeg kom til verden i 1917 og blev senere døbt i Jesuskirken, hvor jeg fik navnet Arild Fenris

Min far kom i lære som smed efter skolegangen, sikkert på grund af en logerende hos farmor og farfar. Han hed Louis Ingebrixen og var smed hos Riedel og Lindergård i Kingosgade, hvor min far så kom i lære.

(1)

Min far sprang af læren for at blive musiker, og havde selv orkester under 1. verdenskrig. Nu var det jo sådan, at man ikke kunne være kapelmester og så hedde Christian Jensen det kan enhver se - den gik ikke. Overpræsidiat måtte i gang og fordemeldte 4 kroner, bevilge et nyt efternavn. Far gik så til den nordiske mytologi og snuppede navnet Fenris, og lod så ulven klare sig selv, det var i 1916.

Trekronergade var ellers det faste midtpunkt i vores tilværelse, dér først i tyverne. Der er ikke ændret så meget med bygningerne gennem årene, men der var anderledes liv i gaden dengang. Der var en masse forretninger, og stor trafik af især hestevogne, men også lastbiler med varer til hele fabrikskvarteret, og til de mange forretninger i gaden.

(2)

Barndommen gik uden den helt store hygiejne i forhold til i dag. Vi havde jo ikke W.C. eller badeværelse, ej heller varmt vand i hanerne. Næh - der var lokum i gården, hvor "Natmanden" kom om aftenen ved 10 tiden, med sin 2 spands hestevogn der om vinteren havde en lygte på hver side af agestolen. Han havde et klæde fra hovedet og langt ned af ryggen, hvad der var meget nødvendigt. Han tog en tønde med låg med ind til lokummet i gården; satte låget på den fyldte, efter at have strøget toppen af, hvis der var for meget i den. Så op på nakken med kalorius og så ud på vognen - vupti - lækkert arbejde. Vi var jo mange om tøndene, der boede vel en 10-15 mennesker i huset. Der var dog et Pissoir ved siden af for at aflaste tøndene, og begge døre havde naturligvis tremmer, man var ikke i tvivl om hvor man skulle ind, selv om der tit blev tjæret.

Noget så fint som at vaske hænder efter toiletbesøg som vi dyrker i dag, kendte vi ikke til. Der var etagevask i køkkenet og en gang om ugen i bad, det var i et trækar sammesteds og flere brugte det samme vand, for at spare på det dyre opvarmede vand. Der hang en tandbørste i køkkenet, men jeg mindes ikke den blev brugt ret meget. Til gengæld blev natpotten flittigt benyttet i soveværelset. Det var ikke rart, at skulle ud i gården og jage rotterne væk før man kunne benytte retiraden, som var et finere ord for lokum, som vel ikke lyder så godt i vore dage. I stedet for den manglende hygiejne, fik vi børn meget torskelevertran, som smagte modbydeligt, men ned skulle det.

(3)

Der var utroligt mange rotter i kvarteret, især under vores cykelskur i gården i nr.39. Min mormor var rottefænger, der blev sat en fælde op til natten, og så var der tit nogle hvæsende rotter i den, som kynisk blev druknet i et kar vand, hun var ikke bange for dem. Så kunne vi gå på brandstationen og indkassere 10 øre for hver rottehale, det var et led i bekæmpelsen. Det var især lossepladsen på Valby Fællede der skabte rotteplagen, men det blev bedre da "Lossen" var udfyldt, det der i dag er Valbyparken.

(3)

I tobaksforretningerne var der jo mulighed for en lille én i baglokalerne, men foruden øl og snaps, blev der solgt meget skrå og snus, som mange brugte. Derfor var der i mange hjem spytbakker, men også offentlige steder f.eks. i barbersalonerne var der sådanne tingester. Det gav meget spyt, når de gumlede eller sugede på skrå og snus.

Det undrede mig som barn, at der var så mange skilte i byen med, Spytning Forbudt. Det var der da ingen der gjorde - troede jeg, men også i sporvognene var der skilte med: "Spytning Forbudt"

(7)

Men en oktoberdag i 1924, skete der noget som vendte helt om på vores tilværelse. Vores far kom i Taxa og hentede os på skolen, hvorfra vi kørte til Rigshospitalet, for at sige farvel til vores mor. Hun lå i sengen bag en skærm og vi var lidt hos hende, mens hun strøg os over håret, så kom vi ud på en slags balkon, hvor vi fik chokolade mens far var hos hende - hun døde om natten 32 år gammel

Vi var endnu så små, at vi ikke rigtigt forstod det, da vores far næste morgen fortalte os, at mor var død - og dog jeg erindrer en skoletime, hvor vi havde lærer Duus. Jeg må have været noget uopmærksom, så han kom farende ned for at se hvad jeg lavede. Men da han så at jeg havde tegnet en høj med et kors ovenpå og skrevet MOR på højen, gik han stille tilbage til katederet.

Nå - men nu måtte farmor og farfar træde til og sørge for os, men vi sov stadig i lejligheden i nr.39. Min far kunne ikke rigtigt tage sig af os,

Han skulle øve sig om dagen og spillede på restaurationer om aftenen, så vi måtte stort set klare os selv, min søster holdt mest til hos mormor, mens jeg mest var hos farmor.

(7-8)

Vi havde jo den lille 2 værelses i kælderen i nr.39 hvor jeg er født, og vi var fire i lejligheden, mens min mor levede. I stuen var der mahognimøbler, spisebord, stole og et skab, der var en sekretær, som var en slags chatol og en divan. I det ene hjørne ud mod gaden, var der et stort spejl og i det andet et skrivebord, så var der den uundværlige kakkelovn.

I soveværelset, var der dobbeltsengen og toiletbord med sideskabe og spejl i midten. Min søster fik min mors plads da hun var død, mens jeg havde en udtræks-seng af jern. Der var en servante og reoler med fars noder og natpotten under sengen.

(9)